

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Nieminen, Kalle

Julkaisun nimi: Lähiliikuntapaikat tuovat hyvinvointia kylille

Julkaisuvuosi: 2021

Versio: Kustantajan versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Nieminen, K. (2021). Lähiliikuntapaikat tuovat hyvinvointia kylille. Oulun ammattikorkeakoulun tekniikan ja luonnonvara-alan lehti: Oamk_telulainen, 2(4), 31-32.

https://issuu.com/telu_oamk/docs/telulainen_vol2_nro4

Lähiliikuntapaikat tuovat hyvinvointia kylille

Suomalaisessa vapaaehtoistyön toimintaperinteessä näkyy vahvasti talkootyön merkitys. Se on keskeisessä osassa myös lähiliikuntapaikkojen suhteen maaseudulla. On rakennettu runsaasti yhteiseen käyttöön soveltuvia lähiliikuntapaikkoja, joita myös pidetään kunnossa yhteisesti. Leader-rahoitus antaa hyviä mahdollisuuksia.

Monissa kaupungeissa eri puolilla maata on rakennettu viime vuosina liikunta-alueita asukkaiden ja vierailijoiden virkistykseksi. On rakennettu laajoja liikunta-alueita erilaisine aktiviteetteineen tai esim. leikkipuistoja lapsille. Kaupungit tai kunnat pitävät myös pääsääntöisesti paikat kunnossa ja asianmukaisina.

Parhaimmillaan lähiliikuntapaikka toimii luontevana kokoontumispaikkana kaiken ikäisille. Kunnostettuina ja hyvin hoidettuina ne myös kannustavat käyttäjiä spontaaniin liikkumiseen tai leikkeihin.

Liikuntapaikat kokoavat parhaimmillaan ihmisiä yhteen (©maaseutuverkosto, Jyrki Vesa 2021)

Liikkumisen ohella paikat ovat myös yhteisen kokoontumisen tai yhdessäolon mahdollistajia ja lisäävät senkin kautta hyvinvointia. Hyvä liikuntapaikka huomioi eri käyttäjäryhmät ja mm. tarjoaa esteettömän sisäänkäynnin. Yhteinen viihtyminen lisää myös tarvittavaa kontrollia, jotta väärinkäyttöä tai ilkivaltaa tehtäisiin mahdollisimman vähän.

Lähiliikuntapaikat maaseudulla

Kaupunkikeskusten tai taajamien ulkopuoliset alueet eivät ole tavallisesti niitä kohteita, joihin yhteisiä varoja panostetaan. Näistä alueista voidaan käyttää nimitystä maaseutu, mutta maaseutualueitakin on monenlaisia. On kaupungin läheisiä maaseutualueita, mutta myös harvaan asuttua, syrjäistä maaseutua (1). Niitä luonnehtii pienempi väkimäärä ja hajanaisempi asutus kuin taajamissa.

Maaseutualueita luonnehtii myös yhtä suuri liikuntapaikkojen tarve kuin taajamiakin. Koska maaseudulla on totuttu toimimaan itse, on lähiliikuntapaikkojen rakentaminen ja niiden ylläpidosta vastaaminenkin otettu osaksi omaehtoista toimintaa (2). Kylillä onkin viime vuosina oltu aktiivisia tässä hyvinvoinnin kannalta tärkeässä asiassa.

Lähiliikuntapaikkojen rakentaminen ja niiden rahoittaminen kylillä

Hyvin keskeinen rahoituslähde lähiliikuntapaikkojen rakentamiseen on ollut Leader-rahoitus. Pohjois-Pohjanmaalla toimii viisi Leader-ryhmää, joilta on mahdollisuus saada rahoitustukea investointeihin ja kehittämistyöhön oman Leader-alueen sisällä. Merkittävä osuus on myös talkootyöllä, jota maaseudulla on totuttu tekemään pitkän ajan kuluessa. Yhdessä Leader-rahoituksen kanssa onkin saatu paljon hyvää aikaan.

Leader-rahoituksen saaminen edellyttää käytännössä jo itsessään talkootyöpanostusta. Ennen rahoituksen myöntämistä tuen saajalta edellytetään omarahoitusosuutta ja -suunnitelmaa, jonka prosenttiosuus vaihtelee tapaus- ja hankekohtaisesti. Talkootyötunneilla voidaan kattaa vaadittavaa omarahoitusosuutta.

Omaehtoisuus lähiliikuntapaikkojen rakentamisessa ei toimi ilman ns. talkoohenkeä, joka on juurtunut aikojen saatossa osaksi suomalaista kylätoimintaa (3). Yhdessä tekemiselle ja toimimiselle on aina tarvetta ja Leader-rahoitteista hanketoimintaa talkooneen onkin toteutettu lähes 100 kylällä eri puolilla Pohjois-Pohjanmaata vuodesta 2014 lähtien (4).

Liikuntapaikkoihin on myös mahdollista saada EU-rahoitustukea Euroopan maaseuturahastosta suoraan Ely-keskuksen kautta. Ely-keskuksen rahoitus kohdistuu kuitenkin rahoituksellisesti suuremmille hankkeille. Sen kautta on toteutettu mm. reitistöjä niin maaseudun asukkaiden kuin muidenkin hyötykäyttöön ja virkistykseksi.

Edellä mainittujen rahoitusmuotojen lisäksi kylillä on käytetty omaa rahaa rakennustyöhön tai saatu

esimerkiksi säätiöiltä taikka kunnalta tukea. Kuntien rahoitus suunnataan kuitenkin yleisesti taajama-alueille, koska väki- ja siten käyttäjämäärät niissä ovat tavallisesti suurempia kuin haja-asutus-alueilla.

Rahalliset panostukset ja lukumääriä

Jos tarkastellaan tilannetta koko maan laajuisesti, vuosittain rakennetaan 200 uutta lähiliikuntapaikkaa Leader-tuella. Pohjois-Pohjanmaalle on vuodesta 2014 lähtien rakennettu yhteensä n. 300 liikuntapaikkaa. Näistä noin kolmannes on varsinaisia liikuntapaikkoja enemmistön ollessa enemminkin harrastepaikkoja (4).

Leader-ryhmien maakunnassa myöntämää hanketukea lähiliikuntapaikoille on osoitettu hieman yli 10 milj. euroa (4). Kun ottaa huomioon Leader-tukeen liittyvän omarahoitusosuuden, kasvaa rahallinen panostus vielä huomattavasti tätä suuremmaksi. Voidaan hyvällä syyllä todeta, että liikuntaan ja sen kautta hyvinvointiin maaseudulla on panostettu huomattavasti.

Leader-tuella ja talkootyöllä saadaan nopeasti näkyviä tuloksia. (©maaseutuverkosto, Studio Tomi Aho 2019)

Hankerekisterin mukaan lähiliikuntahankkeet jakautuvat jokseenkin tasaisesti Pohjois-Pohjanmaan maaseudulla. Valtaosalle hankkeista on myönnetty Leader-tukea alle 75 000 euroa. Vain vajaa viidennes rahoitustuista on yli 75 000 euroa. Kun kaikista Leader-tuista laskee keskiarvon, sen suuruudeksi tulee n. 58 000 euroa (4).

Monenlaisia hyötyjä

Lähiliikuntapaikat ovat tärkeä osa viihtymistä ja hyvinvointia niin taajamissa kuin maaseudullakin. Niitä voi olla monenlaisiin tarpeisiin ja lähtökohtiin. Yhdistävänä tekijänä ovat sijainti lähellä, monipuolisuus ja viihtyisyys. Tämä näkyy hyvin Haapaveden Aakonvuoresta tehdystä videosta (linkki artikkelin lopussa).

Maaseudulle Leader-tuella rakennettujen lähiliikuntapaikkojen kirjo on laaja. Pienimmissä hankkeissa on mm. varustettu koulun pihaa viihtyisämmäksi tai rakennettu käyttäjiä palveleva laavu liikunta-alueelle.

On myöskin eri harrastajaryhmien aktiivisuudesta syntyneitä paikkoja kaikkien käyttöön. Suurimmat hankkeet ovat tuottaneet kokonaisen alueen tai on tehty kylälle luontopolku varustuksineen.

Lähiliikuntapaikkojen merkitys voidaan nähdä terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta samoin kuin yhteisöllisyyden näkökulmasta. Yksi ulottuvuus on myös ekologisuus, sillä lähellä sijaitsevan liikuntapaikan ansiosta ei tarvitse lähteä keskuksiin, vaan helposti saavutettava paikka on kävely- tai pyöräilymatkan päässä.

Perinteisillä ja yhteisöllisillä keinoilla on aitoja vaikutusmahdollisuuksia. Yhdistyksissä tehtävää vapaaehtoistyötä voidaan pitää erittäin vaikuttavana muotona yhteiskunnassa (5).

Vaikuttavuuden näkökulmasta korostuvat tässä kontekstissa pitkäaikaiset vaikutukset terveyteen niin henkisesti kuin fyysisesti. Myös konkreettisesti näkyvät tulokset omaehtoisen työn kautta lisäävät motivaatiota tuottaa hyvinvointia omalla toiminnalla jatkossakin.

Lähteet

1. Malinen, P., Kytölä, L., Keränen, H. & Keränen, R. 2006. Suomen maaseututyypit 2006. Maa- ja metsätalousministeriö 7/2006. Vammalan kirjapaino Oy.
2. Nieminen, K., Välijärvi, S. & Virkkula, O. 2020. Kylien kehittäminen Pohjois-Pohjanmaalla nousee paikallisuudesta. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisu. ePooki 96. Hakupäivä 22.11.2021. [Kylien kehittäminen Pohjois-Pohjanmaalla nousee paikallisuudesta \(oamk.fi\)](https://www.oamk.fi/kylien-kehittaminen-pohjois-pohjanmaalla-nousee-paikallisuudesta)
3. Hyryläinen, T. 2000. Kylätoiminnan perinne sosiaalisena pääomana. Teoksessa Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka (toim. T. Hyryläinen & P. Rannikko) Jyväskylä: Osuuskunta Vastapaino, 109–119.
4. Popleader.fi. Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien yhteiset sivut. Hakupäivä 23.11.2021. <https://www.popleader.fi/fi/hankerekisteri>
5. Sallinen, S., Majoinen, K. & Seppälä, J. (toim.) 2017. Toimiva kunta. Hyvinvointia! Sivistystä! Elinvoimaa! Suomen Kuntaliitto, Helsinki: Grano Oy.

Video: Vaikuttavuus esiin-hanke. Harri Kontio 2021. Nouseva Rannikkoseutu ry. <https://www.facebook.com/popikki/videos/493425498525449>